

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر

دانشکده پیراپزشکی
گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی

درس ساختمان و تجهیزات کتابخانه

استاد مربوطه: جناب دکتر خسروی

ارائه دهنده: زهره غلامی (۱۳۹۰/۲۴۱۰)

آذر ۱۳۹۱

فهرست مطالب

- ✓ اهمیت و جایگاه طبیعت در معماری کتابخانه
- ✓ رویکردهای مختلف معماری در رابطه با طبیعت
 ۱. رویکرد طبیعت ستیز
 ۲. رویکرد طبیعت گریز
 ۳. رویکرد طبیعت گرا
 ۴. رویکرد طبیعت ساز
- ✓ مزایای پیوند طبیعت با معماری کتابخانه
- ✓ رابطه بین معماری و نیازهای طبیعی انسان
- ✓ شیوه های سازگاری معماری با شرایط کتابخانه
- ✓ نتیجه گیری
- ✓ فهرست منابع

اهمیت و جایگاه طبیعت در معماری کتابخانه

معماری در هم آمیختن هنر و دانش در جهت خلق محیطی مناسب برای نیازهای انسانی است (هلمن، ۱۳۸۱).
با تاکید به این تعریف و توجه به اینکه طبیعت سرچشمه احساسات، شور، شغف، رایحه، فضا، و زیبایی است
و با توجه به اینکه انسان نیز فطرتاً طبیعت گرا و طبیعت خواه است
پس می بایست همواره دست ساخته های بشری در هماهنگی و همخوانی با طبیعت باشد.

فواید همخوانی معماری کتابخانه با طبیعت

- ایجاد محیطی زیبا و آرامش بخش برای کاربران
- صرفه جویی قابل ملاحظه در هزینه های کتابخانه ای
- ایجاد رغبت و انگیزه در کاربران
- تاثیر بر روند و توسعه و بالندگی فرهنگی

انواع رویکردهای مختلف معماری در رابطه با طبیعت

چهار نوع رویکرد مختلف در رابطه با طبیعت وجود دارد (حمزه نژاد، ۱۳۸۶) که در سه مورد آن افراط و تفریط کاملاً مشهود است و فقط در يك مورد آن است که به خوبی رابطه تعامل و همزیستی با طبیعت دیده میشود:

۱. رویکرد طبیعت ستیز ۲. رویکرد طبیعت گریز ۳. رویکرد طبیعت گرا
۴. رویکرد طبیعت ساز.

رویکرد طبیعت ستیز (رودررویی با طبیعت)

در این رویکرد رابطه انسان با طبیعت :

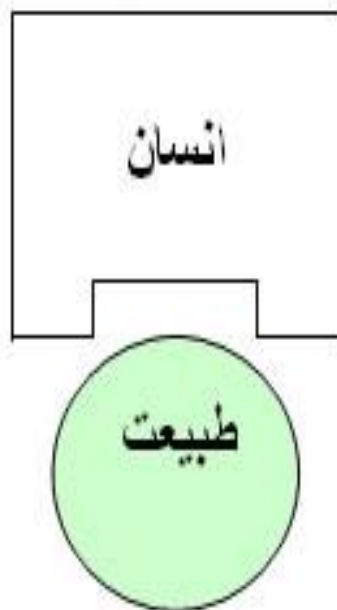
❖ غیر سامانه ای

❖ یک طرفه

❖ مصرفی

❖ از آن به عنوان یک کالا بهره و لذت می برد

❖ و به بهره کشی، تسلط و مقابله با آن می پردازد.

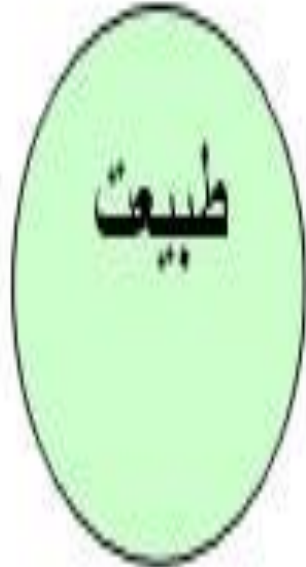

شکل (۱). رویکرد طبیعت ستیز

رویکرد طبیعت گریز (بی تفاوت)

این دیدگاه نیز رابطه انسان با طبیعت را:
غیرسامانه ای یا سامانه ای گسسته می بیند. ولی
همچون رویکرد قبلی توصیه ای بر مهار و سلطه بر
طبیعت نمی کند و آنها را دارای دو ساختار متفاوت می
داند.

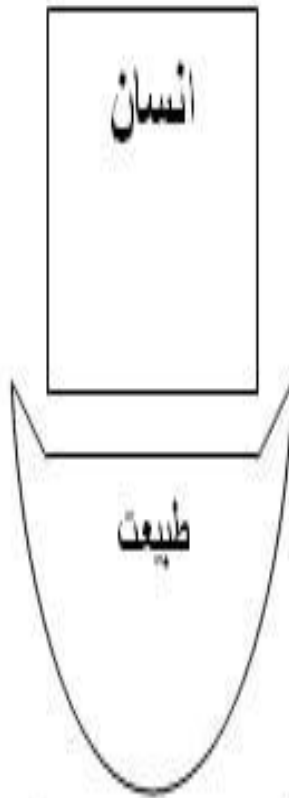

شکل (۲). رویکرد طبیعت گریز

رویکرد طبیعت گرا (هماهنگی)

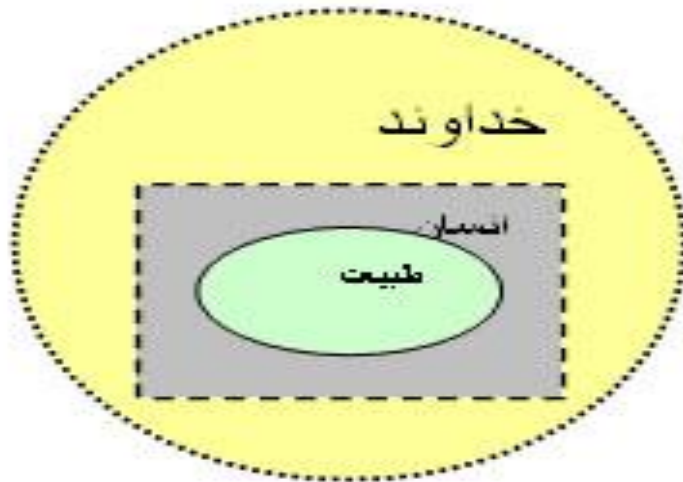
در این نگرش بیش از همه دیدگاه های قبلی بر رابطه سامانه ای انسان با طبیعت تاکید می شود به طوری که همواره انسان را جزئی از طبیعت می داند و راز ماندگاری و پایداری در هماهنگی با آن است.

شکل (۳). رویکرد طبیعت گرا

رویکرد طبیعت ساز (تکمیل)

این رویکرد از نوع فراسیستمی است یعنی عظمت وجودی انسان را چیزی فراتر از طبیعت می داند. نگرش این دیدگاه به طبیعت آیه ای است به گونه ای که طبیعت را بستر آغازین رشد روحی انسان می داند.

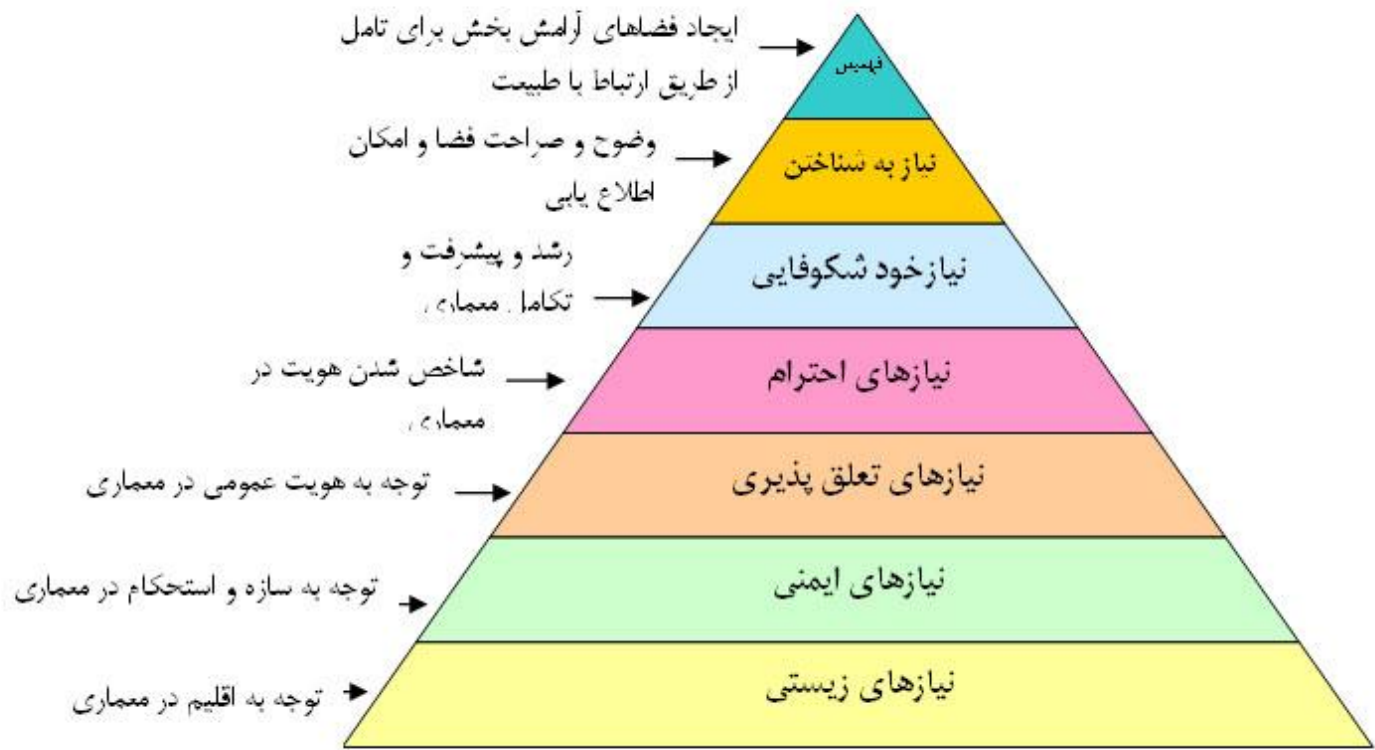
شکل (۴). رویکرد طبیعت ساز

نکته:

- هرگاه کتابخانه همه نیازهای انسانی را در طرح خود مورد توجه قرار دهد آن گاه می توان انتظار داشت که محیطی مناسب با توجه به نیازهای کاربران تهیه شده است. برای این منظور معمار باید شرایط اقلیمی موجود را کاملاً بشناسد و با به کار گیری آن در جهت رفع نیازهای کاربران گام بردارد.

شکل (۵) رابطه بین نیازهای انسان و چگونگی پاسخگویی معماری به این نیازها

رابطه بین نیازهای
انسان و چگونگی
پاسخگویی معماری

برای اینکه معماری کتابخانه هماهنگ با نیازهای انسانی و در جهت ارضا
این نیازها باشد مستلزم شناخت :

- ✓ ویژگی های محیطی
- ✓ شرایط اقلیمی موجود

شیوه های سازگاری معماری با شرایط اقلیمی متفاوت

ایران سرزمینی با اقلیم متفاوت است یعنی از نظر تنوع جغرافیایی می
توان چندین آب و هوای در آن مشاهده کرد:

- گرم و خشک
- گرم و مرطوب
- سرد
- معتدل و مرطوب

معماری نواحی گرم و خشک

دشتهای موجود در نواحی شرقی و مرکزی ایران جزء اقلیم گرم و خشک محسوب می شوند. در این مناطق به علت وجود آب و هوای گرم و خشک تابستان و سرد و خشک زمستان، ساختمان ها:

- به گونه ای متصل به هم ساخته شده است
- کوچه ها باریک و بعضاً پوشیده با طاق است و
- بناها به صورت کاملاً درونگرا و محصور و
- اغلب آن ها دارای زیرزمین، ایوان و بادگیر است.

معماری نواحی جنوبی

در استان خوزستان، جنوب شرقی استان سیستان و بلوچستان و در نواحی جنوبی کشور در کناره خلیج فارس (بندر لنگه، بوشهر، کنگ، ...) آب و هوا گرم و مرطوب است. برای مقابله با شرایط سخت آب و هوایی این منطقه و ایجاد سایه و استفاده از جریان باد، بناها رو به نسیم دریا ساخته می شود. همچنین به دلیل وجود رطوبت هوا، زیرزمین ساخته نمی شود.

معماری نواحی مرکزی

نواحی مرکزی ایران دارای آب و هوای سرد است. ویژگی های این منطقه:

➤ وجود بارش برف سنگین

➤ رطوبت کم هوا

ساختمان ها در این مناطق اغلب دارای:

➤ حیاط مرکزی و درون گرا

➤ اطاق هایی با ارتفاع کم

نوع مصالح مورد استفاده در این مناطق:

➤ سنگ

➤ چوب

➤ کاهگل

معماری نواحی معتدل و مرطوب

- ❖ در مناطقی با شرایط اقلیمی معتدل و مرطوب (کناره جنوبی دریای خزر) برای جلوگیری از:
 - ✓ رطوبت بیش از حد
 - ✓ استفاده حد اکثر از طبیعت زیبا و سرسبز
- ❖ ساختمان ها با حیاط ها و فضاهای باز و وسیع از هم جدا می شوند.
- ❖ شکل ساختمان های این منطقه:
 - ✓ بام ساختمان ها به شکل شیبدار
 - ✓ عدم وجود زیرزمین به علت رطوبت هوا
 - ✓ کف طبقه همکف بالاتر از سطح طبیعی زمین به دلیل استفاده از جریان باد.

نکته

معماري كتابخانه ها نيز همانند معماري سنتي و بومي ايران مي بايست :

- در خدمت آسايش و نشاط استفاده کنندگان شکل بگيرد
- تناسب ها و حجم ها و کاربرد مصالح در خدمت استفاده کننده باشد
- نه اينکه استفاده کننده در اسارت بافت خشن و خشك كتابخانه قرار گيرد.

مزایای پیوند طبیعت با معماری کتابخانه ها

از ۲ جنبه بررسی میشود:

✚ از بعد زیبایی شناختی و تاثیرات روان شناختی

✚ از بعد دستاوردهای مادی و صرفه جویی در هزینه ها

جمع بندي و نتيجه گيري

- ② کاربران در محیطی که آرامش و آسایش بیشتری داشته باشند یادگیری بهتری دارند پس هم معماران و هم کتابداران موظفند حداکثر تسهیلات را برای آسایش کاربران فراهم کنند.
- ② برداشت و نگاه اول از کتابخانه بسیار در جلب مراجعه کننده اهمیت دارد.
- ② کاربری که از روشنایی، تهویه و امنیت کتابخانه راضی نباشد بسیار کم احتمال دارد که باز به آن کتابخانه مراجعه کند.

منابع و ماخذ

- توسلي، محمود (۱۳۶۰). ساخت شهر و معماري در اقليم گرم و خشك. تهران: نشر آب.
- حمزه نژاد، مهدي (۱۳۸۶). مجموعه مقالات انسان، طبيعت، معماري. مشهد: دانشگاه فردوسي.
- قباديان، وحيد. بررسي اقليمي ابنيه سنتي ايران. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- هلمن، لويي (۱۳۸۱). الفباي معماري. ترجمه محمد احمدي نژاد. اصفهان: نشر خاك.

